

Uit de lengte

Maatregel Aalbeheerplan pakt verkeerd uit

TEKST

Emil Kuijs

ILLUSTRATIES

Sander Boer, Janny Bosman, Willem Dekker en Sportvisserij Nederland

# of uit de breedte

Volgens sommige onderzoekers kan er beter op schieraal dan op rode aal worden gevestigd.

Om de achteruitgang van de glasaaltintrek en de aalpopulatie tegen te gaan is in 2009 het Nederlandse aalbeheerplan ingevoerd. Onderdeel van dit plan is de sluiting van de aalvisserij in de maanden september, oktober en november. Emil Kuijs evalueerde de effectiviteit van de sluiting van de aalvisserij in deze periode voor wat betreft de visserij op het IJsselmeer/Markermeer.

Recente onderzoeken laten zien dat de stijgende lijn in zowel de glasaaltintrek als de schieraal uittrek na een paar hoopvolle eerste jaren niet lijkt door te zetten. Op grond van deze gegevens adviseert de International Council for the Exploration of the Sea (ICES) het sluiten van de visserij op aal en het stoppen met het vangen en uitzetten van glasaal. Dit laatste omdat de uitzet niet tot een bewezen bijdrage heeft gezorgd en zelfs schadelijk kan zijn voor het bestand.

Sociaal- economische effecten

De invoering van het aalbeheerplan had natuurlijk gevolgen voor de betrokken aalvisserij. De effecten varieerden per bedrijf. Vooral schieraalvisserij, voor wie hun inkomsten tot wel 50 procent uit schieraal vangsten bestond, zijn geraakt. Gemiddeld liepen zij 35.500 euro aan schieraalvangsten en 14.650 euro aan bijvangsten mis. De eerste vier jaar was er weliswaar een compensatieregeling, maar die stond volgens de vissers niet in verhouding tot de oorspronkelijke inkomsten. De vissers pasten zich aan door binnen of buiten de visserijsector een alternatief inkomen te verwerven.

Dit varieerde van het vangen van Chinese wolhandkrab, bijbaantjes, het uitvoeren van ecologisch onderzoek tot het vermarkten van hun eigen vangsten. Ook compenseerde verschillende schieraalvisserij de verminderde inkomsten door intensiever in de maanden mei, juni, juli en augustus te vissen.

Regeling IJsselmeervisserij

Voor de invoering van het aalbeheerplan in 2009 zorgde de Regeling IJsselmeervisserij (1996) voor een algehele reductie van 32 procent van de visserij-inspanning op aal. Vissers mochten hier zelf invulling aan geven door te kiezen tussen een algehele 32 procent reductie van hun aalvistuigen, voor vier weken niet vissen of een combinatie hiervan. Door de sluiting van september, oktober en november voldoen alle vissers aan deze 32 procent reductie. De vissers gebruikten dit gegeven om de verloren maanden te compenseren door in de visserijinspanning in de maanden mei, juni, juli en augustus te verhogen met 32 procent.

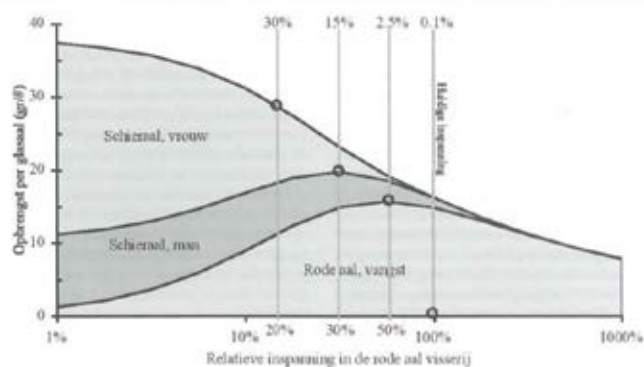
Dalende prijzen

Door de verhoogde visserijinspanningen in de maanden mei, juni, juli en augustus nam de aanvoer van aal na invoering van het aalbeheerplan juist toe. Dit heeft een negatief effect op de prijs van de aal. Ook andere factoren beïnvloeden de prijs negatief. Zo wordt er in deze maanden vooral jonge aal gevangen en aal met relatief lagere kwaliteit en vetgehalte. Daarnaast is de vraag naar aal in het najaar hoger door de verschillende braderieën en kermissen waar aal traditiegetrouw wordt gegeten.

Sociale duurzaamheid

Om in te kunnen spelen op fluctuaties en veranderingen van vispopulaties door de tijd en veranderingen in water, natuur en visserijbeleid moeten beroepvisserij flexibel zijn. Flexibiliteit zorgt ook voor een natuurlijke spreiding van de visserijinspanning op individuele vispopulaties doordat vissers kunnen kiezen op welke vis zij vissen.

Voor de aalverordening konden de vissers hun visserij-activiteiten spreiden. In september, oktober en

Vergelijking
aantal individuen
vangst van grote
aal en relatief
jongere aal.

van vissers vermindert en dat daardoor de onderlinge competitie tussen vissers is toegenomen.

Door de invoering van het aalbeheerplan werden de vissers kwetsbaarder voor variaties in zowel visbestanden als prijzen en vermindert hun veerkracht en mogelijkheid om in te spelen op veranderingen, zoals de invoering en striktere naleving van beleidskaders in recente jaren. Sinds 2012 heeft de IJssel-meervisserij op spiering niet meer plaatsgevonden en is de capaciteit van de nettenvisserij in 2014 met 85 procent gereduceerd. Beide hebben de veerkracht verder beïnvloed.

De paling is een belangrijke bron van inkomsten voor de IJsselmeervissers.

Het Nederlandse aalbeheerplan

Om de dalende populatie van de Europese aal te herstellen, is in 2007 een Europese Richtlijn uitgebracht die in de verschillende Europese landen moest worden geïmplementeerd om de door menselijk veroorzaakte sterfte terug te dringen. Het doel hiervan is het realiseren van duurzame visserij en ervoor te zorgen dat ten minste 40 procent van de oorspronkelijke biomassa aan schieraal de zee kan bereiken. In 2009 leidde dit tot de Nederlandse Aalverordening met maatregelen zoals het stimuleren van vismigratie, het uitzetten van glasaal, een algeheel vangstverbod voor sportvissers en een vangstverbod voor de commerciële visserij in de maanden september, oktober en november.

november kon er hierdoor op aal, snoekbaars, baars, brasem en wolhandkrab worden gevist. Afhankelijk van de vergunning van de visser, de visstand en de markt konden vissers kiezen met welk vistuig en op welke vissoort zij gingen vissen. Dit resulteerde in een natuurlijke spreiding van visserijinspanning over de seizoenen, vissoorten en levensstadia en maakte de vissers flexibeler en veerkrachtig. Rode-aal-vissers begonnen in het begin van het seizoen, terwijl sommige grote-fuiken-vissers voor de maatregel pas eind juli of in augustus begonnen met het plaatsen van een paar fuiken opbouwend naar september. Ook de maatregel voor een reductie in aalvistuigen van 32 procent, gaf de vissers ruimte om de 'stillig' weken in te zetten als het weer of de prijs van de aal slecht was. De resultaten laten zien dat de sluiting de flexibiliteit

Ecologische duurzaamheid

Verschillende vissers die aan het onderzoek meewerkten gaven aan dat de aalstand en hun vangsten na de maatregel in eerste instantie weliswaar zijn verbeterd. Toch is er vanuit de vissers kritiek op de effectiviteit van de maatregel op de lange termijn. Dit komt vooral door de verplaatsing van de visserijinspanning op aal naar de resterende maanden mei, juni, juli en augustus. In deze maanden wordt er naar verhouding meer rode (jonge) aal gevangen en wordt er gericht op rode aal gevist. Volgens de vissers is het bevissen van rode aal helemaal niet verstandig. Er gaan immers veel meer jonge alen in een kilo dan grote schieralen. In hun optiek ondermijnt de intensievere visserij op rode aal de cyclus waarbij hogere uittrek van schieraal voor ➤

Hoewel er sinds jaar en dag glasaal wordt uitgezet, bestaat er steeds meer twijfel over de effectiviteit hiervan op het aalbestand.

verhoogde intrek zorgt die zelf weer schieraal kunnen worden en de cyclus voortzetten. Een interessant gegeven is dat vissers in een studie van Dekker & Hoefnagel (2005) al voor dit compenserende effect waarschuwd.

Ook andere onderzoekers zijn van mening dat het duurzamer is om op schieraal te vissen dan op rode aal. Volgens aalonderzoeker Willem Dekker lijkt de schieraalvisserij op gespannen voet te staan met de bescherming van de paai populatie maar hij is juist van mening dat een maximale aalbiomassa kan worden bereikt in het schieraal stadia wanneer er juist op schieraal wordt gevestigd. Ook andere onderzoekers concluderen dat er met de schieraalvisserij hogere vangsten kunnen worden gerealiseerd dan met de visserij op rode aal.

Conclusie

De invoering van het aalbeheerplan en de daaruit voortvloeiende sluiting van de visserij in september, oktober en november pakken nadelig uit voor de aalvissers en hebben ook niet tot het beoogde ecologische

resultaat geleid. De verschuiving en verhoogde visserij-inspanning naar de rode aal doen het positieve effect van de sluiting teniet. Dit had deels kunnen worden voorkomen door de hierboven beschreven wetenschappelijk adviezen mee te nemen én beter te luisteren naar de argumenten van de betrokken aalvissers.

Als alternatief voor het aalbeheerplan lijkt het decentraal aalbeheer waarmee in Friesland wordt geëxperimenteerd een mogelijke optie voor de visserij op het IJsselmeer en Markermeer. Hierbij mag op basis van een quotum wel gedurende het gehele jaar op rode aal en schieraal worden gevestigd. Volgens onderzoekers is de visserij op rode aal echter nog steeds te hoog voor zo'n overstap.

Daarnaast is er in september, oktober en november een verhoogde kans is op het vangen van verontreinigde aal die uit de rivieren door het IJsselmeer trekken. Omdat deze alen niet geschikt zijn voor consumptie zou er onderzoek moeten worden gedaan in hoeverre dit daadwerkelijk het geval is. In de huidige situatie zou het initiatief van vissers om met grotere ringmaten te vissen en grotere alen te vangen met een financiële prikkel moeten worden gestimuleerd. ■

Beroepsvissers die minder op aal mogen vissen schakelen over op snoekbaars of intensiveren hun visserij op deze soort.

Geraadpleegde literatuur

- Dekker, W. (2004). De aal en aalvisserij van het IJsselmeer (No. Coo2/04). RIVO.
- van Herten, M. L., & Runhaar, H. A. (2013). Dialogues of the deaf in Dutch eel management policy. Explaining controversy and deadlock with argumentative discourse analysis. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56(7), 1002-1020.
- Hoefnagel, E. W. J., & Dekker, W. (2005). Gevolgen van vangstbeperkingen in de Schieraalvisserij: bedrijfseconomische consequenties van verschillende beperkingen van de schieraalvisserij en meningen van vissers. LEI.
- Klein Breteler, J.G.P., 2008. Herstel van de Aalstand II. Bouwen aan een beheerplan. Het streefbeeld, de huidige uittrek, een nadere verkenning van de mogelijke maatregelen en een protocol voor het uitzetten van aal. Utrecht: VIVION.

Kruitwagen, G. & Klinge M. (2010). Ministerie van LNV; Kansen voor decentraal aalbeheer. Witteveen + Bos.

Kruitwagen, G. (2012). Ministerie van EL&I; Pilot-project decentraal aalbeheer in Fryslân. Witteveen + Bos.

Kruitwagen, G. (2014). Stichting Dupan; Duurzaam aalbeheer op basis van balansberekeningen. Witteveen + Bos.

Kuijs, E. K. M. (2020). Listening to eel fishermen. A livelihood perspective on the effectiveness of the eel ban, within the Dutch Eel management Plan. link <https://edepot.wur.nl/521306>.

Vriese, F.T, Klein Breteler, J., Kroes M.J. & Spierts I.L.Y. (2007) Beheer van de aal in Nederland. Rapport VisAdvies VA2007-01.